

И. ПЕРАСИМОВА.

◆ Кинигэни сэргээрин

БИЛИНГИ УОННА КЭЛЭР КӨЛҮӨНЭ
ЫЧЧАТТАРГА АНААН

Уруу дэнэр соторууагы кэинэ джорн хайаайыстыбар саллааччыларын сэвэй ситкэ производство кымаңдырда дмр этикэр. Итиник айттар дьонгон биир динтээхтэринэн уонна чадылхайдарынан

Р.А.Филиппов булар. Билигин аҕа саллаач келүөнтөн Роман Афанасьевичы билбэтэх, кини түбүлүн истибэтэх киһи аҕада чыч.

Ааспыт сыллаахха билиги, биир дойдутаахтар, Роман Афанасьевич Филиппов Дьоксуускайга бөкөттөнөн тахсыбыт "Дьаба баһыттан саҥалаан..." дьон дьолунаах кинигэтин клинбигиэр ылбытыт. Бу кинигэтин клин, байыттын үгүлэрин-аңгаларын ахтары-санаалары буолбала, бииргэ үлээбэит дьонун-сэргэтин, биир дойдутаахтарын, аҕадаарын, аймактарын ааттарын үйэтигэр, билингин уонна кэлэр келүөнэ ыччаттарыгар аман суруйбутун өспүтэ "Билиги, XX-с үйэ бастагы чинээлэрин саҥа төрөөбүт-үсүсүбүт өбөлөр, тьа сиргэр бастагы холбоһуктааһын, холбоһтары тарийин, Аҕа дойду сэрмиткэ, сүт-курбан, ачыктааһын ыароһын сылларыгар үлээлүүпүт, үлэниг дьон буолбулут. Сэрин кининээри олоһу чилүгэр түбүрүн сылларыгар араас уларыйылардаах, эрирдээх кэмдэри аспытыт. Билингин олохтут тутула уларыйан, ол сыллар умуллан, билиги, оччотосун өбөлөр, хайдах оройдээн улаалгытытын, холбоһаах олоһу, үлэти дьон хайдарын билингин келүөнэ ыччат дьон олох умулуктары турдара", — дмр Роман Афанасьевич. Дьа итинэнэ айымнылаах үлэ-хамнас, олох туһунан кэинт

кисиллээх кэпсээнэ саҥаланар.

Кинигэ аатыгар этикэр дьаба бөлө (биир дойдутаах, саха үлүлүүчүлээх суруйааччыта, аймаҕа Эрилик Эристинин ааттаабытынан) — Чакыр нэбиллээгэ. Роман Афанасьевич мана төрөөбүтэ. Мана киһи-кара, үлэниг буолан уһаарыллан тахсыбыта.

Р.А.Филиппов олоһун сула, үлэ-хамнаһа үлүн-кинг. Ону кэригэ ахпаах, өр сылларга олох тахсылаахтык үлээбэитинан дьон-сэргэ, сүмүлүн, кинини холлоо ырабыллыааччытын председателинан, совхоз директорынан биллэлэрин, үрдүктүк сыаналыылларын этикэр сөл. Кырдьыга да, дойдутугар Чакырга 23 саастааҕар саҥа холбоһут икки холлоо салайааччытынан аһаан баран, кэлин бэдэһсүбүт Эрилик Эристин аһынан холлоо ырабыллыааччытын председатели, онтон Эрилик Эристин аһынан совхоз директора буолбута. Салайар дьоксура-таһаана, мана тахсыбыта, салгыт производство, үлэ ханчык да саллаагыгар, учаастагар аһааннар кыхтаах салайааччы билингинан манаан үмүлүгэ, буолула-халыта, чочуллубута.

Кини үлэ-хамнаһа ситибикилэре сөрүнар. "Ол сыаналаа да олох. Роман Афанасьевич Ленин орденнэн, Үлэ Кыһыл Знамята орденнэн, албах медалларынан, икки төгүл Саха АССР Верховнай Советын

Президиумун Бочуотунай грамоталарынан наҕараадалаһымта. Саха Республикатын тьатын хайаайыстыбатын үгүлээх үлэнигэ, улуспут Бочуоттаах гражданина, РСФСР норуотун үөрөхүмүтүн уонна тьа хайаайыстыбатыгар социалистическай куоталаһылын туйгунара. 1969 с. Бүтүн Союзтааҕы Колхозтаахтар III съездин делегата, 1971-1974 оо. Саха АССР Верховнай Советын депутата уонна Президиумун чилинэ. Түбүктээх үлэ түмүгэ маньык. Үлө олох.

Кинигэ кэтит кэмэйинэн 283 страницалаах, улахан, халык. "Үлэ-хамнас кэмэйинэн өссө албах маһырылаах кыһаан ситэ кимбэтэ", — дмр автор бэйэтэ. Ити эрэри кинигэ дьинг производство туһунан суруйуу энциклопедиятын таңа буолан тахсыбыт. Автор — бэдэһ хайаайыстыбалар, тарийтэһер салайааччыларын санаалара, толкуйдаара, ахтылара бари кэмдэрдээри даһаны хайаайыстыбанай үлэнигтэргэ туһата, кэди-үлө албах, кинилэр остуолларыгар ууруна да сылдьар ыйымныктарынан, сирдиги-тэриинэн буолсу. Оттон эриликтер историяларын быһытынан бочуумнээх бастагы үлэ.

Ис хоһооно баһынан кинигэ сөхтөрөр. Урууку холлоһтар, Эрилик Эристин аһынан совхоз таһица-көрдөрүүкэрэ, биирдиклээн бастыг, маах үлэнигтэр көрдөрүүкэрэ,

сорууу нэбиллээхтэр хайаайыстыбалара Союзтан, республикаттан, сройуонтан ылбыт наҕараадаларын испиллээхтэрэ... — түбүгэр сыаната биллибэт эриеккэй маһырылаах.

Роман Афанасьевич бу кинигэтин таһаартарбатаҕа буоллар хаарыан да матырылааллар, чакчылар умулуга хааһыахтарын сөл этэ дьон киһи хараастан ыллар. Итинэнэ автор хомнуурун курдук мана кыһаан кимбэтэх, эмиз кинигэ буолан чамчутуллэригэр, үйэтигиллэригэр баҕарарын.

Хаһаан эрэ кинигэ оңоруом дьэбит курдук, Роман Афанасьевич баһаа албах матырылаалы ууруна-хаһаане, үлэ да чакчыларын өйүгэр иһтэргэ сылдьыбытын иһин маһамаат буолуоха таһылыбат. Чикэ дьон, үлэниг хайаайыстыбаныыктар итиниктэр — тугу да сымыска-буорга түһэрбөт, надалаах буолуо дьон барытын, этэр курдук, халпар кунгарыгар хатаан иһор үгэстээхтэр. Уонна, кэмэ кэлэбинэ, ону дьон-сэргэ туһатыгар утары ууналар.

Роман ДАНИЛОВ,
Россия Суруйааччыларын
союзун чилинэ.

Хаартыскаларга: Р. А. Филиппов уонна кини "Дьаба баһыттан саҥалаан..." дьон кинигэтигэ.

◆ К 75-летию со дня рождения Д. П. Коркина

ПРОШЕЛ В НАРОДЕ ШКОЛУ ЖИЗНИ

Вначале было слово, — говорит Библия. А сие уверяет, что в начале был олоһо.

Олоһо бул народной школой, каторуо прохадил кэждий саха. Учителем в этой школе бул великий педагог — народ саха. Олоһо для саха — это целая вселенная, это история и духовная родина нации, её этика и эстетика, её мораль и нравственность. А язык олоһо есть космос нации. В олоһо можот черпать нужное для себя саха, занятый в любой области знаний: ученый, учитель, спортивный тренер... Олоһо воспитал саха — кэмүскэ санаалаах кун киһитин — человека солнца, аһыныгас санаалаах айы киһитин — подборника добра. В этой школе воспитан Боотур, покровитель-защитник народа саха. На олоһо саха воспитывался философ и человеком, имевшим свой якутский образ мышления (скалмы санаалаах).

Великий тренер Дмитрий Коркин, родившийся в 1928 г., застал в этой жизни олоһо и олоһосутон, застал этнопедагогическую основу физического воспитания саха и сам прошел в на-

роде прекрасную школу жизни.

Народ саха в человеке шкил 3 аһи:

1. физическую силу, разумную, человеческую;
2. философский ум;
3. отличное владение материнским языком;

Саха — предок глобально мыслит и соответственно этому выражался в словах глубинно-трепетных способных привести в движение даже силы природы. Саха считает, что материнский язык есть потребность организма саха, без этого главного компонента нет здорового человека, здорового физически и духовно.

Будучи прирожденным дипломником, якут надается всё преодолеть силой слова: и ошибки молодости, и даже всевозможные промахи недоброжелателей государства...

Саха сирэ, живущая в экстремальных условиях сурового севера, постоянно нуждается в закалочных, сильных людях и рождает их. Прошедших среди них народ скал легкости. Якут воспитывался на этих легендах, молодёжь аһала почти всех их героев.

Дмитрий Коркин, как все якутские мальчишки, проходил школу народной жизни. Вместе с народом вынашивал холод и голод, с 10 лет участвовал в заготовке сена, в доставке льда, в заготовке топлива, промышлял в тайге, пользуясь народными способами добычи... Это умел каждый мальчишка. Не умеющих выполнять это, народ крепко осуждал. Увлекался всеми видами народного спорта и закалял себя постоянно в одиночку или со сверстниками. Мальчишки с жадностью смотрели игры ысыаха и повторяли их у себя во дворе. И всё это становилось для них потребностью. У народа саха много игр для тренировки ума, пальцев рук, для закалки всех органов человека с ног до головы. В старину чуть ли не перед каждым балаганом имались омакки для прыжков (кыһы, кубах, ыстага)...

В народе были люди, пашком искавшие огромную территорию родной земли вдоль и поперёк, пережившие всё в жизни, всё переживавшие, вечно спешившие куда-то, носители фольклора, народной муд-

рости, лёгкие на подъём, связующие всё и все на земле саха. Это были истинные спортсмены... Их образ запечатлел художник Старостин в картине "Тистэйбит" (Спешащий).

Из такого народа вышел тренер Дмитрий Петрович Коркин, и с огромным багажом знаний, умений, опыта своего народа пришел в спорт, в волею борьбу. Это был якут по языку, по образу мышления, по поведению, по способности ставить перед собой высокие цели ради возвышения своего народа, родного края. Тренер оказался талантливым воспитателем юных спортсменов по образу и подобию героя олоһо. Тренер-новатор внёс огромный вклад в мировой спорт. При Д.П.Коркине саха совершила прорыв в мировой спорт. Саха поднялась на Олимп.

Источники неповторимого почерка великого тренера следует искать и в опыте саха в физическом воспитании своего подрастающего поколения.

Варвара
СЛЕПЦОВА.

◆ Доруобуйа харыстабыла

«ВИТАФОН» —
ДЬИЭТЭЭБИ ЭМЧИТ

"Витафон" дьон дьытээри усуллубуйага арач суботинан ким баҕарар эмтэнэр кыһаах электробиора. 1996 сылтан Россия ким сирдэригэр уонна билиги Дьоксуускайытыгар алталааҕа аһыланар. 2000 сыллаахха Дьоксуускай куоракка уолум түөрт ый учурааттаан, биир устуука "Витафону" оччотосун сыаналаан 350 солкуобайга илан таһаарыта. Бэйэтин кытта аһыах ырыыга туттулар, инструкциалаах эта. Аһын сайдылаах дойдулар улахан эмигир кинигэра, баһыһалара туттубуттара ыраалыт эбит. Россияда медицинскэй наука кинигэра, Москва, Санкт-Петербурга улахан ученайлар практикада туттан, 42 араас ырыыны бу приборунан эмигир буолбуттар. Ону эмтээгин методикатын В.Федоров дьон ученай ("Витафону" айбыт киһи) Россия аһыс улахан ученай-эмигир тарийтэлэрин опытын муньан, 2001 сыллаахха "Лечение и профилактика заболеваний" дьон кинигэ таһаарыта. Ону 42 араас ырыыны эмигирга "Витафону" туттуу ыһаанарын суруйбут. Ол олус туһалаах буолуох эбит да, билиги Сахабыт сиргигэр биир да эмигир тарийта туһана, биир

да арач ылсан үөһэтэ илик, дьон да маассабайдык туһаматтар. Сатаан туттарга маннай өрөнтөр ылсалара буоллар кэди-үстээх буолуо эта. Олох дьыа иһинээри арач буоллар прибору толору туһана иликпит. Россия сүүсүкэ улахан куораттарыгар аһыланар аадырыстара баар. Ону оһо-манна сылдьар дьон аһылаһан аһалан туһаныахтарын сөл эбит. Ордук кырдыгас дьон албах ырыыттан быһаһаа эбиттэр.

Билиги улуспутугар 20-с тыһыһаа киһи оһорор, сырыаһаа киһи. Маньнык аһыгы олох техникаларын, наука ситиһиллэрин дьон билиригэр, сэргиригэр буолан баһааһа дьэри аһыга турар, албах харда киирар. Оһон улуспут ким баһыһатын кыһааһынай аһала В.А.Сотников маньсаха таһаардаан, нэбиллээһи туһана дьон санааттан, аһыаһаа борр-бада аһылаһан аһалан, баһыһаларга түкүтэн туһанан кэрүөхэ сөл эта. Чэһыһаа да дьон өрөнтартан суботатан дьылаһаарга туһанан аһаһаа эта.

Н.СЛЕПЦОВ,
Чураһчы оһи.

КИИИ КИЭНЭ ТАЛЫЫТА ЭТЭ

Отуттан тахса сыл тиллиһэ тиэргэннэнэн, эн-мин дэһэн, бэрт илээхтик, эйэлээхтик оморбут ыкса ылым, соторутаабыта 77 сааһын туолбут Баһылай обонньор тэл курдук сылдьан эмискэ бу саас соһумардык өлөн, барыбытын улаханньык соһутта, уолутта. Эмээхсинигэр, оболоругар, сизэнэригэр, хаан-уруу аймактарыгар улахан охсууну онгорон бараахтаата...

Титов В.Г. 1926 сыллаахха олунньу 10 күнүгэр Чурапчы оройуонун Хадаар нэһилиэгэр дьадаҥы бааһынай кэргэннигэр төрөөбүтэ. "Унуобун кырата бэрт" диэннэр оскуолаҕа хойутаан, 1936 сыллаахха Чурапчы сэтте кылаастаах оскуолатыгар бастагы кылааска үөрэнэ кирибитэ. Оҕо сылдьан Эрилик Эристиини көрбүтүн манньык ахтан хааларбыта: "Ити 1935-1937 сыллардаахха этэ. Мин дьонум оччолорго Чурапчыга, билингитэ военкомат үлэһиттэрэ олорор дьылларын таһыгар С.С.Яковлеваабы кытта чугас ыаллы оморбуттара. Эрилик Эристиин үрдүк кэтит сүүстээх, саха кинигигэр үскэл, халыҥ, орто унуохтаах, хара бараан сирейдээх өрүү холкутук тутта сылдьар киһи этэ. Иллэн кэмигэр ааҕар, суруйар дьарыктааҕа. Кэпсэтиннээн, эйбэс майгылааҕа. Оболор ооньнууларын сөҕүөтөн көрөрө. Улахан сөҕ сагаллаабыттан бастаан утаа толлор этибит. Калин бодоруһан, оболор түмсөн ооньнууларын сөбүлүүрүн билэммит, килбигийбэт буолбуппут. Оттон суруйааччы секретарын Василий Васильевич Савины (Нууччакааны) 1942 сыллаахха сааһыры кыһын Дирингэ алтыс кылааска үөрэнэ сылдьан интернат дьэтигэр көрсүбүтүн. Кини онно Чакыртан кэлэн байыаннай дьаалааҕа үөрэнэ сылдьара. Киэһэ биһиги интернаппытыгар кэлэн хоноро. Үһүө, төрдүө буолан ороммутун холбуу тардан кэпсирин түүн биир-икки чааска диэри кэрэхсээн истэрибит". Василий Гаврильевич — оҕо сылдьан Эрилик Эристиини көрбүт, саха романа бачээккэ тахса илигинэ истибит дьоллоох дьонтон биридэстэрэ.

1942 сыл күһүнүгэр хоту күүс өттүкөн көһөрүү дүбдүргэнигэр ийэтэ Аана алта кыра оботун илдьэ сор суолламмыт ыраах айанга турарга күһэллэр. Бааска Жиганскай — Булуҥ оройуонугар күһүүргэ уонна Тумааха көһө-көһө сэттис кылааһы үөрэнэн бүтэрэр. Сайынын муҥхаа, кыһынын илимтэн балыгы араарыга көмөлөһөр, ол сылдьан сыынкалаан улаханньык ыалдьар, нэһилээ тыыннаах ордо. 1945 сыллаахха сыккырыр тыыннара эрэ дойдularын булаахтыллар. Бааска уол оҕо эрдэбиттэн ыра санаа баҕата оҕостубут идэтин талан, 1947 сыллаахха Чурапчы педучилищетын бастагы курсун үөрэнэн бүтэрэн баран, салгы үөрэнэр усулуобуйата суох буолан, тохтуурга күһэллэр.

Василий Гаврильевич 1947-1950 сылларга Диринг сэтте кылаастаах оскуолатыгар интернат сибидиссэинэн, оскуола зааһуһунан үлэлиир. 1950 сыллаахха Чурапчы педучилищетыгар үөрэбин иккис курстан саҕалаан, 1953 сыллаахха ситиһилээхтик бүтэрбитэ. Эдэр учууталы Усуйаана оройуонугар ытталлар. Уянди сэтте кылаастаах оскуолатыгар 1953 сылтан 1957 сылга диэри начальнай кылаас учууталынан үлэлиир. Ыалдьан дойдутугар

Хадаарга төлөнөн кэлэр. Эмтэнэн баран салгы Уорба кулуубугар сибидиссэйдир. 1960 с. Уорбаҕа начальнай оскуола астаран үлэлээн эрдэбинэ доруобуйатын туругунан үлэтигэр тохтотон кэбиспиттэрэ. Василий Гаврильевич биир дойдулаах кыһын Эверстова Анастасия Михайловнаны кэргэн ылан ыл буолбуттара.

Василий Гаврильевич бу кэннэ Чакыр нэһилиэгин кулуубун сибидиссэинэн ананан, эдэр кэргэннигэр тэлигэлээх оҕуһунан, ынахтарын холбоон, күнү быһа айаннаан Толоонго кэлэллэр. Саҥа сибидиссэ кэлээт да, Эрилик Эристиин аатынан колхоз председателигэр М.Р.Яковлева, партком секретарыгар В.С.Лыткинга туруорсан, кулуубун шкатулкалар, олпуохалар. Колхозтан үп-харчы туруорсан, библиотекара К.М.Кириллиналыын Дьоккуускайтан саҥа мизбэл, танас-сап атылаһан таһааран өктөөп бырааһынньыкын саҕардыллыбыт, сырдаабыт, сэргэх кулуупка көрсөрү ситиһэн, нэһилимэннэ, эдэр ычат кулуупка тардыһыта күһүрбүтэ. Оттон ыла кулуупка ытыллар бырааһынньыктар, араас биэчэрдэр көхтөөхтүк барбыттара. "Беларусь" трактор сыарбатыгар олорон, чугастаабы нэһиликтэргэ гастролларга сылдьалара. Киномеханиктар Н.К.Афанасьев, В.А.Сидоров, И.К.Лебедев олбу-солбу үлэлэббиттэрэ, кулууп үлэтигэр төһүү көмөлөһөөччүлөр этэ.

1962 сыл бэс ыйыттан Чакыр начальнай оскуолатыгар учууталынан аһаммыта. Урукку сибидиссэ И.Д.Дьячковскай Мындабаайыга баран, оскуола өрөмүөнүн бэйэтэ ыттаран, үөрэх аһыллыгыгар бэлэм олодохторуна саҥа сибидиссэинэн Иванов Ф.Р. ананан кэлбитэ. Учууталларынан В.Г.Титов, И.Н.Никонов, А.М.Степанов, Е.П.Флегонтова, интернат сибидиссэ В.Е.Дьячковскай II бэркэ табыллан, түмсүүлээхтик, көхтөөхтүк үлэлэббиттэрэ.

Василий Гаврильевич 1964 сылтан оскуола сибидиссэинэн ананан үлэлиир. Федор Романович оскуола салбааһынын саҕалаан барбытын ситэттэрен, 1965 сыллаахха атырдьах ыйыгар үлэбэ киллэртэрэр. Үлэбэ кириээт да, Чакырга аҕыс кылаастаах оскуоланы аһарга туруорсар. Киникэ старшай биригэдиер Платонов П.П., олохтоох партийнай тэрилтэ секретара Никонов И.Н., төрөппүт комитетын председатели Алексеев Н.Е., төрөппүттэр Еремеев Е.К., Кузьмин А.Н., Дьячковскай В.Е. уо.д.а. өйөбүт, тирах буолбуттара. Чакыры Хайахсыка холбоон Хайахсыт сельсоветын председатели Алексеев А.Д. боппуруоһу исполком дьүүлүгэр туруорар. Улахан утарыс кэнниттэн Чакырга 8 кылааһы аһарга исполком уураах ылынар. Уураагы Чурапчы райсоветын исполкома, үөрэх министерствота биэргэтэн, 1965 сыл балабан ыйыгар бэһис кылаас аһыллар. Ахсыс кылаас аһыллыгыгар үөрэнэччи ахсаана 163 оҕоҕо тиийэр. Кини үөрэллүт оболоруттан наука кандидата, үгүс үрдүк, анал орто үөрэхтээх специалистар республика бары муннуктарыгар ситиһилээхтик үлэли-хамсы сылдьаллар.

Василий Гаврильевич 1973 сылтан райком дьаһалынан Чакырга бастаан

хонуу, кэлин старшай биригэдиеринэн, управляющайынан 1980 сылга диэри үлэлиир. Бастыҥ хаһаайыстыбаннык, кизг тэрээһиннээх, талааннаах салайааччы дьобура толору арыллар. Эрилик Эристиин аатынан колхозу, совхозу үһүнүк салайыт Р.А.Филиппов "Дьаба баһыттан саҕалаан..." диэн кинигэтигэр "Кэнники оскуолаҕа директордаан, учууталлаан олорор Хадаар Уорбатын ыччата В.Г.Титов олус сүрэхтээх, үчүгэй тэрээһиннээх, киһи быһытынан үлүлүчү үчүгэй киһини таба булан, үлэлэрэ да түпсүбүтэ, оройуонга, Россияҕа бастыыр үчүгэй үлэлээх биригэздэ буола түспүтэ", — диэн суруйар.

Итинник үрдүк таһаарылаахтык үлэли сылдьан Василий Гаврильевич бэйэтэ суруйбутунан райком хаадытынан үлэтигэр босхолонон, 1980 сылтан 1985 сылга диэри интернат старшай итээччитинэн, 1988 сыллаахха Эрилик Эристиин аатынан музей директорынан үлэлэбүтэ. Титов В.Г. айымнылаах, сыралаах үлэтэ үрдүктүк сыаналаммыта, үгүс үбүлүүнүн мэтээллэринэн, знактарынан, колхоз, совхоз, оройуон, республика Бочуотунай грамоталарынан, махтал, эбэрдэ суруктарынан наҕараадалааммыта.

Тапталлаах кэргэнниин Анастасия Михайловналыын 44 сыл илээхтик-эйлээхтик олорон, түөрт оҕону төрөтөн, улаатыннан, элбэх сизэнэнэн арабыстылар. Василий Гаврильевич тустаах эрз үлээн мунгурамматааҕа, ханна үлэлэбүт сирин ахсын актыыбынай общественник этэ. Чакырга сельсовет председателин солбуйааччынан, олохтоох партийнай тэрилтэ секретарынан, табаарысты, народной сууттар председателиринэн быыбарданан, кини агиттаб начальнигынан үтө суобастаахтык үлэлэбүтэ, дьон-сэргэ дириг ытыктабылын ылбыта, агитатор, пропагандист, лектор, 1975 сылтан ОСКП чилиэнэ Василий Гаврильевич хара үлэбэ да бастыҥнартан хаалсыбат кыйыгыс үлэһит этэ. Или хотурунан олус түргэнник, ыраастык охоро, звеноба, араас субуотунньуктарга бастыҥнар кэпсэлэригэр сылдьыбыта. Дагиттар маастар, уус, техника саҥа дэлэйэн эрдэҕинэ дьэтиин тэлгэһэтэ, олбуорун таһамотсикл өрөмүөнүүр сиргэ кубулуйара, радионы, чаһыны өрөмүөннээһин эмиз бейэтин кизэнэ этэ.

Байанайдаах булчут, күсчүт, андыһыт, илимньит, күөбөх дэлэйиэр тулаһыт бэрдэ этэ. Баһылай барахсан күлэ-үөрэ, кэпсээн чаҕаара сылдьар элээкэй, көнө, судургу майгылаах киһи кизэнэ талыһта этэ.

Николай ФИЛИПОВ.

БУ ПАРТИЯҔА КИИРИЭН — ПРЕЗИДЕНТ ПОЛИТИКАТЫН ӨЙҮӨҢҮ

Соторутаабыта "Биир сомого Россия" политическай партия республикатаабы салаатын төрдүс учарата суох конференцията буолан ааста. Делегаттар Государственной Дума быыбарын көрөө тэрээһин боппуруостарын ырыттылар.

Бу партия сүрүн программата Россия Президентэ Владимир Путин ытар политикатын өйүүр. Партия политическай сибизтин секретара Илья Михальчук дакылаатыгар ытыллар үлэхамнас хаамытын сырдааһытын таһынан улуустары кытта үлэ көхтөөхтүк ытыллар балиэтэннэ. Ол курдук, Уус-Алдан, Горнай, Таатта, Мэнгэ-Хаҥалас улуустарыгар партия күннэрэ ытыллыбыттар.

"Биир сомого Россия" партия үрдүкү сибизтин председатели, РФ Ис дьыалаҕа министре Б.Грызлов, Москва куорат мэре Ю.Лужков, ыксаллаах быһыгамайгыга уонна айылҕа хоромньутун чөлүгэр түһэрэргэ министре С.Шойгу — партия тумус туттар дьон, ханна да сырытталлар, бэйэлэрин партияларын ытар үлэтин дьонго-сэргэбэ билиһиннэрэллэр, тарбаталлар. Ол да иһин кини регионнарга, биһиги Сахабыт сиригэр да бу партияга тардыһы күүстээх. Дальнай Востокаабы федеральнай уокурукка "Биир сомого Россия" Саха сиринээҕи са-

лаата уокурукка биир бастыҥ үлэлээбинэн биллэр. Ону бу уокурук боломучунай бэрэстэбиитэлэ Александр Дроздов конференцияга партия кэпсэтигэр Саха сиригэр 1957 киһи киирибитин, 33 улууска партия олохтоох салаата тэриллэбитин туһунан иһитиннэрэн биэргэтэр.

Биһиги улуустугар бу партияга киири, киһи тула тумсуу олус сэмэй. Государственной Думабыт быыбара бу кэллэ. Россияҕа "Биир сомого Россия" партия сүрүн лидер буолара саарбаҕа суох. Саха сиригэр да биир оннук. Ол кэмгэ биһиги улуус кэрдэйн биэрэбит хайдах да өйдөмөт. Онон сибээстээн этиэм этэ: бу партияга киириэн баҕалаахтар, муна-танэ сылдьааччылар быһаарына охсон киирдэхпитинэ Государственной Думаҕа элбэх депутаты туруоран, Россия Президентэ В.В.Путин кэлэр быыбарыгар үктэл онгоруо-таахпыт. Бу партия тула сомоголоһуон баҕалаахтар улуус муниципальнай тэриллитин дьэтиин 34-с кабинетыгар эбэтэр 41-986 телефонунан билсэхпитин сөп.

Р.ЗАХАРОВ,

"Биир сомого Россия" партия Чурапчытаабы салаатын председатели.

♦ Оскуола олоҕо ГИМНАЗИСТАР САҔА ҮӨРЭХ ДЬЫЛЫН КӨРҮСТҮӨР

Балабан ыйын 8 күнэ улуустаабы гимназия үөрэнээччилэригэр уонна учууталларыгар умнуллубат, кэрэ-бэлиэ күнүнэн буолла. Бу күн кинилэри тапталлаах гимназиялар, алтан чуоран лыҥкынас таһынан добууоллаан, саҥа үөрэх дьылыгар көрүстэ.

Быйыл гимназияга 162 үөрэнээччи үөрэнэ. Гимназияны быйыл гуманитарнай уонна математическай кылаастар бүтэриэхтэрэ. Оттон X кылааска гуманитарнай, естественнэй-математическай уонна техническай хайыскаларынан үөрэнэхтэрэ. Быйылгы үөрэх дьылыгар VIII гуманитарнай кылааһы английскай тыл үрдүк категориялаах учуутала, СР үөрэбин туйгуна И.С.Соловьева, оттон VIII математическай кылааһы үрдүк категориялаах математика учуутала, РФ Үөрэтиритин туйгуна М.С.Наумова салайан илдьэ сылдьахтара.

Саҥа үөрэх дьылыгар аналлаах линейканы ЧУГ ди-

ректора С.В.Тобохов эбэрдэ тылынан аста. Быйыл гимназия педагогическай коллективтар уларыйылар табыстылар. Ол курдук, К.И.Филиппов история, П.П.Захаров информатика учууталларынан, В.В.Федоров музыкальнай салайааччынан, Б.Ф.Катаков координаторынан үлэлэрин саҕалаахтара. Оттон А.Ф.Бортник директоры үөрэх чааһыгар уонна Е.В.Попов иитэр үлэбэ солбуйааччыларынан аһаммылар. Үөрүүлээх дьаһалга муниципальнай тэриллии баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы А.С.Иустинова, улуустаабы үөрэх управлениетын начальнига Е.С.Сидоров кыттыһы ылылар. Кинилэр үөрэнээччилэргэ, учууталларга саҥа үүмүт үөрэх дьылыгар саҕаттан-саҥа үрдэллэри, ситиһиллэри, наука кизг эйгэтигэр арыһылары баҕардылар.

Л.ПЕРМЯКОВА.

